

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

leden 2022

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

již několik let je možné na internetu sledovat pomocí webových kamer zprostředkovaný život divokých druhů zvířat - nejčastěji čápů na jejich hnízdech. V minulém roce na sebe několikrát strhly pozornost ostře sledované případy, kdy došlo na hnízdě k nečekané události (nejčastěji extrémní meteorologický jev nebo také útok predátora) a kdy mohlo být lidskou rukou zasáhnuto ve prospěch sledovaných zvířat, ale nestalo se tak. Mnohdy došlo k úhynu některých nebo všech mláďat. Případům se pak dostalo vydatné zpětné vazby a docházelo k poměrně radikálnímu rozdělení diskutujících do dvou názorových táborů. První z nich (velká část ochránářské obce a zřizovatelé hnízd a webových přenosů -

Z obsahu tohoto čísla:

Nahlédnutí pod stříšky ptačích budek....	2
Nazeleno - o prostředcích drobných.....	3
Prales dětem na Kostarice!.....	4
Na kafičko... s Lucíí Medkovou.....	5
Jak s dětmi řešit téma ekologie.....	7
Zápředník korový.....	8
Večer s dokumentem - 95. díl.....	9
Pozvánky - leden 2022.....	10
Aktivní naděje.....	11
Tajemství ptačích hnízd.....	12
Soucit s přírodou a zvířaty v hudbě - 1...	13
Lednové zápisky Jirky Wagnera.....	14

záchranné stanice) obhajoval princip nezasahování a pozorování někdy „kruté“ reality přírodních přírodních pochodů. Druhý (velká část laické veřejnosti) se pak empaticky a emocionálně dožadovat pomoci postiženým zvířatům. V tomto sporu se výrazně nepřikláním ani k jedné straně - pochopit se dá pohled obou.

Přesto si dovoluji jednu poznámku. První zmiňovaná strana barikády argumentovala přirozeností pozorovaných jevů. Jak však takový argument ob stojí v případech, kdy je prakticky veškerá příroda postižena výraznými změnami způsobenými člověkem? Není v tomto smyslu určitým zásahem do přirozenosti i „technická“ pomoc zvířatům a neměla by tedy být dotažena až do konce ve prospěch cílového druhu? Není to samozřejmě šablona aplikovatelná na všechny podobné události stejně, ale přesto by měl být pro takové situace stanoven a komunikován jednotný postup, který by možná předešel i takovým mediálním bouřím, které se vloni odehrály.

Přejeme vám úspěšný start do dvojkového roku 2022, váš Kompost. -jj-

Nahlédnutí pod stříšky ptačích budek 2021

Pokud bychom měli na současné klimatické krizi hledat i nějaká pozitiva, tak jeden nepatrný detail je třeba ten, že při čištění ptačích budek v zimním období už tolik nemrznou ruce. No dobře, necháme si jízlivé poznámky na jindy. Klimatická změna a teplejší zimy už takhle působí v ptačí říši pozdvižení. V minulém roce jsme psali o kolísavé návštěvnosti krmítek běžnými druhy zpěvných ptáků, což bylo možná způsobeno právě posunem některých migračních tras z důvodu postupného oteplování. Obsazenost ptačích budek tento trend zatím nezasáhl a zůstala tak i v této sezóně vysoká.

Inspekci ptačích příbytků po jarním hnízdění roku 2021 jsme naplánovali opět na prosinec. Covidová apatie v kombinaci s marodkou nepřilákala větší množství zájemců z řad veřejnosti nebo členů organizace, a tak jsme po obvyklých trasách (Rennerovy sady a areál nemocnice, resp. Podskalí a Mlýnský náhon) vyrazili ve dvou oddělených miniskupinkách.

Z celkového počtu 67 čištěných budek bylo v této hnízdní sezóně obsazeno 54. Mírnou převahu z nejčastější dvojice nájemníků (vrabec x sýkora) pro letošek získal vrabec, který zahrnul 29x. Některá ze sýkor obsadila budku 18x. Oběma druhy v jedné sezóně byla budka obsazena (nebo zde došlo k vystrnadění sýkory vrabcem) ve dvou případech. U pěti budek jsme zaznamenali hnízdo jiného druhu - pravděpodobně brhlíka. Ve zbývajících 13 pak k zahrnutí nedošlo, případně byly použity jen jako azyl nebo v nich byla stavba hnízda přerušena. Několik budek beze stopy zmizelo nebo se na nich výrazně podepsal zub času - ty budou v příštím roce nahrazeny novými.

Očíslování budek v roce 2019 a statistická evidence jejich obsazenosti, to začíná přinášet první ovoce ve formě zajímavých údajů. U některých budek se jejich umístění i potřeby ukázalo jako nevyhovující a byly pro příští sezónu převěšeny na jiné místo. Někde je naopak obsazenost stoprocentní nebo je zjevné, že zde probíhá hnízdní konkurence. V takových lokalitách může být osádka do příštích let posílena. Podíl obsazených budek v jednotlivých částech města zůstává zhruba stejný - nejvyšší u Mlýnského náhonu a na Podskalí, slabší pak v areálu nemocnice a zejména ve východní části Rennerových sadů. Číslo zhruba odpovídají subjektivně hodnocené hustotě zeleně a tedy i potravní nabídce a klidu pro hnízdění.

Mapový zakres s informacemi o obsazenosti je k dispozici [zde](#), pojednání o literatuře k určování hnízd najdete na str. 12. -jj-

Druhá hnízdní sezóna na Radomyšlsku

Budky "v adopci", které jsme se spolkem Klíček Radomyšl v roce 2019 předávali do péče ochotným a o přírodu se zajímajícím lidem v Radomyšli, Domanicích a dalších vesnicích v okolí, byly letos obsazovány opět hojně. Některé budky na vyčistění stále ještě čekají, ale do konce roku bude o všechny jistě postaráno. Jejich počet se nakonec ustálil na čísle 55. To, že hnízdily sýkorky a vrabci, nebylo žádným překvapením a stejně jako vloni byl poměr velice vyrovnaný.

Jelikož jsou ptačí budky relativně nové a zhotoveny kvalitně, nebylo třeba na žádné z nich větších oprav, jen občas byla potřeba zpevnit jejich uchycení ke stromu. Příjemným přesahem pro nás je vždy možnost komunikovat a pozdravit se s těmi, kteří mají na důležitost ochrany přírody stejný náhled jako my, a to je vždy příjemné.

Více informací k projektu radomyšlského Budkování naleznete v předchozích článcích (Kompost č. [1/2021](#) a [4/2020](#)). **Jaroslava Divišová**

Foto -ah-

Foto Jaroslava Divišová

Nazeleno – o prostředcích drobných ekologických úspor

16. díl – Peníze

Možná jste teď na chvíli zaváhali a začali se zamýšlet nad tím, co je na penězích neekologického. Peníze, resp. finance a ekonomika však ovlivňují podobu světa kolem nás zcela zásadním způsobem. A jsou vlastně hybatelem a průvodcem společnosti na cestě směrem k útesu environmentální krize.

Peníze jako dluh

Ekonomice založené na neustálém hospodářském růstu jsme se na stránkách časopisu věnovali v různých souvislostech už mnohokrát. Zásadní myšlenkový model, že je možné provozovat setrvalý ekonomický růst v podmínkách striktně limitovaných přírodních zdrojů, je sice sám o sobě šílený, ale bohužel ještě stále všeobecně přijímaný. Peníze nejsou tohoto omylu příčinou, avšak staly se jeho ztvárněním. Což ještě akcelerovalo jejich zvirtuálněním a vzdálením se skutečným hodnotám surovin, zboží nebo služeb. Tohle všechno skvěle vystihuje krátký animovaný dokument [Money as debt](#) (Peníze jako dluh). Kromě fenoménu přesunu financí do ryze abstraktní roviny snímek také velmi pěkně ilustruje, kterak je globální ekonomika vystavěna na neustále narůstajících dluzech. Což vede k první zásadní (pro mnohé kacířské) myšlence. Co by se stalo, kdyby byly všechny dluhy splaceny? Odpověď je prostá – ekonomika by se zhroutila, resp. přestala by existovat. Ale taková hypotetická situace ani nikdy nastat nemůže; dluhy by totiž splaceny být nemohly, protože by jednoduše nebylo z čeho.

To, co udržuje ekonomiku a potažmo tedy i destrukci globálního životního prostředí hospodářským růstem v chodu, je růst celkového dluhu. Ten přímo ovlivňuje množství peněz v oběhu a požadavky na další zdroje pro výrobu. Z toho všeho vyplývá jedna zásadní (a pro mnohé nepřijatelná) prozelená myšlenka, která zároveň ale nabízí zkratku před všemi dalšími složitějšími návody. Pokud chceme chránit životní prostředí našimi penězi, je (kromě případné finanční podpory konkrétních ekologických aktivit) nutné změnit naše finanční uvažování následujícím směrem: Množství peněz v oběhu je třeba snižovat – což je samozřejmě v příkrém rozporu se vším, co je nám odjakživa vtoukáno do hlavy. Znamená to nejen odklon od přesvědčení, že peníze a hromadění statků nám přinese blahobyt a štěstí, ale i aktivní přístup ve smyslu toho, že opravdové naplnění je možné (a nutné) najít i v jiných aktivitách a pohledech na svět.

Půjčky všeho druhu (včetně hypoték) navíc znamenají ještě jednu podstatnou věc. Možnost pořizovat si věci, na které fakticky nemáme. To sice zvyšuje naši životní úroveň, ale významným způsobem to pomáhá roztáčet kola destruktivního ekonomického růstu.

V této oblasti samozřejmě existují i radikální přístupy (viz kniha Muž, který se zřekl peněz a přežil – [Kompost č. 5/2018](#)), ale nyní není myšlen přímo výstup z peněžního systému jako takového. Spíše využívání peněz pro nezbytné životní potřeby a aktivní snaha o snížení objemu jejich toku v našich životech. Jinými slovy - k zelenějším zítřkům se neproinvestujeme, ani nepronakupujeme, klíčovým slovem bude střídmost.

Zelené bankovníctví – protimluv?

Bankovníctví bylo vždy vnímáno jako nekompromisní sektor národního hospodářství postavený na manipulaci s financemi (stylem peníze dělají další peníze). Což se samozřejmě nikterak nezměnilo, ale při dohledávání informací o zeleném bankovníctví jsem byl sám překvapen, jak ekologicky progresivní myšlení a přístup zde veskrze vládne. Vše samozřejmě v rovině čísel, ale zdá se, že zde byl pochopen základní princip nutného přístupu ke globální klimatické změně i ostatním environmentálním tématům – pokud do "zelených" změn neinvestujeme nyní, budeme do nich muset zanedlouho investovat mnohem více. A to pouze v řešení negativních dopadů (viz např. [zde](#)). Finanční podniky se snaží ve svém proekologickém snažení profilovat ve třech základních oblastech. Banky jakožto „zelenější“ instituce (principy zeleného úřadování, snižování energetické náročnosti budov atd.), úvěrová podpora ekologičtějších investic (zejména OZE) a možná to nejdůležitější – omezování úvěrové podpory investic neekologických (fosilní paliva atd.). 10 českých bank se v roce 2021 přihlásilo k memorandu České bankovní asociace pro udržitelné finance (více viz [zde](#)). Nakolik se tyto proklamace a trendy projeví v konkrétních skutcích, to se asi ukáže teprve v blízké budoucnosti. Více informací viz např. [zde](#) nebo [zde](#).

Ochrana životního prostředí skrze naši peněženku

Kromě výše uvedených opatření (ufouknutí objemu našich financí, případně výběr zelenějších finančních institucí) můžeme svými penězi do určité míry přímo rozhodovat o podobě zítřejšího světa. Je totiž zcela zřejmé, že další směřování společnosti a potažmo i stav životního prostředí ovlivňujeme především tím, co a od koho nakupujeme, přesněji řečeno, kterými směry finance z našich peněženek a účtů odtékají.

V rovině klasických nákupů (potravin, spotřební zboží atd.) je k dispozici celá škála rad a ekospotřebitelských návrhů. Kromě nižší ekologické stopy se naše volba promítne i v podpoře odpovědnějších výrobců, pěstitelů atd. a možnost rozrůstání těchto sektorů.

Pokud dojdeme k názoru, že bychom určitý finanční obnos chtěli jednorázově nebo pravidelně nasměrovat na konto konkrétní organizace působící v environmentální oblasti, máme několik možností. Jednorázovým či trvalým příkazem podpoříme činnost subjektu dle našeho srdce. Transparentnost využívání darů je dnes již vysoká, částka nemusí být závratná (i stokrata měsíčně dokáže hodně) a navíc pravidelní přispěvatelé získávají nejrůznější "členské" výhody. Velmi populární je v posledních letech podpora skrze darovací certifikáty. Jedná se většinou o finance na výkup cenných území, která jsou pak organizací chráněna a ošetřována. Podobným způsobem je možné podpořit třeba výsadbu stromů a podobné činnosti. Zvolené organizaci pomůžete také nákupem z jejich (benefičních) e-shopů. Konkrétní možnosti jsme rozebírali v jednom z předvánočních Kompostů ([č. 12/2020](#)).

Blízkým, ale širokým tématem je pak samozřejmě využití našich financí v energetické oblasti, do které jsme zapojeni všichni. Ne vždy musí být energeticky úsporné řešení našeho bydlení zároveň tím nejlevnějším nebo v krátkodobém horizontu rentabilním. V těchto případech k němu můžeme přistupovat jako k aktu našeho proekologického přístupu. Je to současně i podpora odvětví, které se dalšími investicemi zdokonaluje a stává se přístupnějším širšímu okruhu zájemců. S podobnou myšlenkou můžeme volit i tzv. zeleného dodavatele elektrické energie. *-jj-*

Prales dětem na Kostarice!

Jsme česká nezisková organizace Prales dětem a naším hlavním cílem je hledat rovnováhu mezi lidskou civilizací a přírodou skrze aktivní ochranu životního prostředí a zvířat. Naše mise začala již v roce 2009. Příběh se začal psát v Indonésii v severní

Foto archiv spolku Prales dětem

části ostrova Sumatra. Zde se začala rodit myšlenka první česko-slovensko-indonéské rezervace a vybudování kempu pro dobrovolníky. Dnešní rozloha rezervace je úžasných 175,5 ha a podařilo se nám rozšířit činnost i na souostroví Pulau Banyak, kde střežíme kladiště mořských želv a čistíme pláže od plastů. Bohužel aktuální covidová opatření znemožnila pobyty pro dobrovolníky a udržet tak naši činnost v Indonésii se nám daří jen tak tak. Věříme však, že již brzy se dobrovolníci zase vrátí. Indonésii to všechno začalo, ale rozhodně neskončilo. Od té doby se nám podařilo rozjet několik dalších projektů skoro na všech kontinentech světa.

Naše projekty, které můžete podpořit a přímo se jich zúčastnit, jsou:

- **Green Life Sumatra** – výkup pozemků deštného pralesa a činnost protipytlácké hlídky
- **Blue Life Sumatra** – ochrana oceánu v oblasti souostroví Pulau Banyak a činnost protipytlácké hlídky na moři
- **Celosvětový monitorovací program**, jehož cílem je vznik mezinárodního vzdělávacího programu Etika země
  - Oko medvěda – Slovensko
  - Oko tygra – Sumatra
  - Oko jaguára – Kostarika
  - Oko gorily – Kongo
- **NEPZ** – vzdělávací program pro školy v ČR
- **Hlídky v krajině ČR** – snaha o potlačení trávení zvířat v přírodě
- **Dobrovolnické pobyty** – Sumatra, Kostarika, Slovensko
- **Green Life II Kostarika** – výkup pozemků deštného pralesa na Kostarice

Hlavní novinkou roku 2021 bylo rozšíření naší spolkové aktivity do Střední Ameriky. V lednu 2021 jsme se vydali na Kostariku, zahájit monitorovací program Oko jaguára. Podařilo se nám vyjednat neuvěřitelnou světovou spoluprací a celý rok jsme tak mohli věnovat monitorovacímu progra-

mu, vzniku nové rezervace Green Life II a výstavbě dobrovolnického centra. Na hranicích s národním parkem Tapanti jsme vykoupili 95 ha horského deštného pralesa, který se rozkládá ve výšce 1250 m n. m.

Novou rezervaci Green Life II na Kostarice (aktuální rozloha 95 ha) budeme v budoucnu dále rozšiřovat a vznikne tak funkční ochranná zóna národního parku Tapanti. Majitelem pozemků je kostarická pobočka spolku Prales dětem Bosque para los Niños. Díky výkupu pozemků a monitorovacím aktivitám se nám daří chránit prales před ilegálním dřevorubectvím, divoká zvířata před pytláctvím a vzácné rostliny před nelegálním sběrem.

V rámci navazování spolupráce jsme se při cestě po Kostarice vydali na dvoudenní monitoring a filmování na mořské pobřeží v oblasti Narancho. A to zejména z toho důvodu, že zde žijí jaguáři. Po setmění jsme vyrazili na pláž pozorovat želvy a tajně jste doufali, že alespoň v dálce zahlédneme jaguára. A pak se objevil! Naprosto bez bázně prošel kolem nás. Tu noc prošel ještě několikrát, a tak se nám podařilo pořídit několik neuvěřitelných fotografií.

Foto archiv spolku Prales dětem

Chcete to také zažít? Přijďte na dobrovolnický pobyt. Dobrovolňák na Kostarice trvá 3 týdny. V rámci pobytu budete poznávat horský deštný prales, pomůžete s hlídkovou činností a rozmisťováním fotopastí, s údržbou stezek a dostavbou dobrovolnického centra. Aktuální jarní dobrovolnické pobyty jsou již zaplněny. Sledujte [webové stránky](#), kde se budou vypisovat nové letní termíny.

Pokud není ve vašich možnostech odjet na dobrovolnický pobyt, a přesto byste rádi podpořili naši činnost, určitě navštivte náš [e-shop](#), kde si můžete koupit např. mikinu, tričko, ptačí budku, knížku s alternativním příběhem o Červené karkulce nebo certifikát, kterým přispějete třeba právě na výkup pralesa. Pokud vás nějaký z našich projektů zaujal natolik, že byste ho rádi podporovali pravidelně, zadejte si měsíční trvalý příkaz třeba na 100 Kč. I takováto částka nám pomůže zlepšit svět. Transparentní účet ZACHRAŇ PRALES: [2000885303/2010](#).

Více informací o všech našich projektech a spoustu krásných videí a fotek najdete na [webu](#), [YouTubovém kanálu](#), [Facebooku](#) nebo [Instagramu](#). **Tereza Humešová**

Na kafičko... s Lucií Medkovou

V dnešním díle občasníku rozhovorů dáme prostor ženě, která má na svědomí první bezobalový obchod ve Strakonících. Zároveň se dostaneme i k novinkám, které se v této oblasti pro strakonické zákazníky chystají.

Lucko, v Kompostu č. 3/2019 jsme zveřejnili Tvůj článek o otevření obchodu Bezinka. Jak ty tři necelé roky s bezobalem zpětně hodnotíš? Co Ti to dalo a vzalo?

Myšlenka otevřít ve Strakonících bezobalový obchod ke mně přišla ke konci roku 2017, takže pro mě je to velmi intenzivní a dlouhodobý projekt. Nemůžu asi úplně říct, že mi něco vzala. Možná je to tím, že beru věci tak, jak přicházejí, snažím se z nich čerpat a vytěžit, co se dá. Myslím, že celý život je takový proces, který plyne přesně tak, jak má, takže díky zkušenostem z předchozího studia i zaměstnání (ač úplně mimo obor) jsem mohla dát celý projekt do chodu. Bezinka mě tak určitě posunula v osobním rozvoji, naučila mnoha novým věcem, o kterých jsem jako člověk ze zdravotnictví neměla ani páru. Díky ní jsem našla zajímavé projekty, vyslechla jsem obrovské množství příběhů, poznala hodně zajímavých lidí. V některých směrech mě vrátila zpět na zem do reality a ukázala, že ne všechno je tak snadné, jak já vidím. Dala mi sílu za ni bojovat, když mě na začátku skoro všichni zrazovali, že to nebude úspěšný projekt. A hlavně mi dala možnost utvořit komunitu skvělých lidí, čehož si vážím úplně nejvíc. Teď vím, že to mělo smysl a mnoha lidem to v této oblasti změnilo život.

Foto archiv Lucie Medkové

Když se přesuneme do konkrétní bezobalové roviny, dá se říci, s jakými problémy jsi se v tomto druhu podnikání nejčastěji setkávala?

Ze začátku bylo obtížnější hledat do-

davatele. Nějaké tipy nám dali první průkopníci bezobalů v ČR, zbytek jsme museli dávat dohromady sami. Někde to docela komunikačně drhlo, dodavatelé se hůře přizpůsobovali specifické poptávce. Pokud to srovnám s nynější situací, je to obrovský rozdíl. Dnes nás intenzivně dodavatelé oslovují, posílají různé nabídky a chtějí k nám své výrobky dostat. Tady je pak důležité rozpoznat, co je opravdu nabídka v duchu bezobalu, a co je jen greenwashing.

Další překážkou byla nemožnost dělat vše dle svých představ. Některé zboží je opravdu specifické, nejde dodavatelem různě přesypávat a posílat ve vratných boxech. Tam si to člověk musel trochu přebrat, obhájit a udělat nějaký kompromis. I když si stále myslím, že je to hudba budoucnosti. Občas se staly takové neshody, kdy nám dodavatel místo jednoho velkého pytle poslal třeba dvacet malých. To pak zas člověk řešil, zda to poslat zpět, nebo to naskladnit.

A takový poslední problém byl, když k nám přišel zákaz "skleničkové banky" (= donesené sklenice s víčkem, u nás umyté a dané k rozebrání zákazníkům). Bylo to takové automatické, pokud zákazník neměl svou sklenici, věděl kam jít. A najednou prostě nic. Sklenice zrušit.

Zákaz skleničkové banky? Od koho?

Jde o to, že sklenička od potravin je brána jako jednorázový obal. V domácím prostředí to není takový problém si je nechat a znovu použít. Při našem užívání ale nemůžeme zajistit, že obal nemá nějakou mikroprasklinu, zda byl bezpečně skladován, zda v něm nebyla uložena chemikálie apod. Od každé skleničky bychom tak museli dokládat atest o vhodnosti styku s potravinami, což je absolutně nereálné. Už jen samotné přebírání, kontrolování, mytí, kompletování je náročné. Hledání atestů je pro nás nemožné.

Často se setkávám s „argumentem“ v neprospěch bezobalových obchodů – a totiž, že sortiment je výrazně dražší než v běžném obchodě, případně že bývá často neúplný. Obě věci mohou ze své zkušenosti potvrdit. Zatímco mě to od nákupů neodradí, dovedu si představit, že pro část zákazníků to může být důvod, proč nad bezobalovým nákupem zlomí hůl a raději vše pořídí „najednou“ v supermarketu. Míváš podobnou zpětnou vazbu a dá se s tím vůbec něco z pozice provozovatel dělat?

Asi úplně nejde říci, že všechno je dražší. Je to kus od kusu. Levnější také neznamená vždy kvalitnější, takže velkým faktorem ceny je i kvalita zboží, která je v mnoha případech nesrovnatelná se zbožím z marketu. To už pak záleží na úhlu pohledu jedince v oblasti kvalita/kvantita. Dalším faktorem, který se na ceně nějakým způsobem podepíše, je to, že bezobal je přece jen malý podnik oproti ostatním velkým korporacím.

Myslím, že tahle forma nakupování docela otevírá i oblast finanční gramotnosti, jelikož často vidím zákazníky, kteří vlastně vůbec nevědí, kolik čeho a za kolik kupují. Ale to vůbec nemyslím nějak negativně. Naopak! Je to další krok kupředu, který jde ruku v ruce s neplýtváním, plánováním nákupů/jídelníčku a se zamyšlením, zda vlastně k životu potřebujeme těch x % průmyslově zpracovaných potravin.

Foto archiv Lucie Medkové

čtenářům, resp. stávajícím i potenciálním fanouškům bezobalového nakupování?

Tento způsob nakupování není jen dočasný trend, ale životní styl. Je to proměna, na kterou si člověk postupně zvyká a učí se. Je to dlouhá cesta, zvláště při více členech v domácnosti. Proto se vyplatí jít po ní pomalu, nakračovat jistě a popřemýšlet o několika myšlenkách. Nedělat to z povinnosti, avšak z radosti a s chutí. Občas si dovolit, vědomě dopřát. Striktní zákaz všeho, třeba chipsů v pytlíku, je cesta k nutnému zlu, které se musí. Ostatní nenutit,

Foto archiv Lucie Medkové

Nekompletnost sortimentu je naše slabina, o které víme, a myslím, že i v této oblasti se chystá další pokrok.

Zaslechl jsem a už to není ani veřejným tajemstvím, že Bezinku čekají velké změny, a Ty sama se posuneš do trochu jiné oblasti. Mohla bys to strakonickým zákazníkům přiblížit?

Ano, Bezinka po Novém roce nabere nový dech a směr. Čeká ji nový majitel a s ním i nějaký nový sortiment, troufám si říct. Já sama se vydám do oblasti, která je podle mě neméně důležitá. Tak abych to shrnula, Bezinka zůstává na stejném místě, ale nově zde zákazníci potkají nové majitele a nakoupí pouze potravinový sortiment. Drogerie a kosmetika se přestěhuje o kousek dál a též ji čeká další rozvoj.

Tak to jsme všichni moc zvědaví. Je něco, co bys chtěla vzkázat

nepřesvědčovat, ukázat jen způsob a cestu. Takže všem přeji, aby to s námi vydrželi. Všechny ty změny, naše učení se novým věcem, naše experimentování a zkoušení. Aby to vydrželi i sami se sebou, když budou mít snad někdy pocit selhání.

Lucko, děkuji za rozhovor a přeji mnoho úspěchů na další cestě. -jj-

Jak s dětmi řešit téma ekologie

V dnešní době čelíme mnoha výzvám ohledně klimatu a životního prostředí, jako jsou výkyvy počasí, sucho nebo odpadová problematika. Jak ale připravit na tyto výzvy budoucí generaci? Jak se s dětmi bavit o takto závažných tématech, a zároveň je neděsit? Naše děti by měly být na řešení stavu životního prostředí připravené a měly by je brát jako běžnou součást svého života. Pojďme se podívat na téma sdílení informací o ekologii s dětmi blíže. Uvidíte, že se to dá pojmut stejně zábavně a hravě jako cokoli jiného.

Ekologie a emoce

Poslední dobou po právu roste zájem o ekologická témata. Stav životního prostředí je totiž přímo závislý na zátěži z průmyslové produkce, dopravy a našeho spotřebitelského chování. Jelikož nám všem samozřejmě na přírodě záleží, vzbouzí to v nás silné emoce. Jednou z reakcí je odmítání, kdy si raději vybíráme informační kanály, které se snaží tyto problémy navzdory jasným vědeckým důkazům zlehčovat či popírat.

Emocí využívá rovněž hodně firem, které prezentují své produkty jako přírodní. Z velké míry se jedná o tzv. greenwashing (například hlášky jako 100% recyklovatelný plast, přírodní složení, organické cigarety a podobně). Jde o záměrné vyzdvihování jedné vlastnosti výrobku a zatajování dalších, tvrzení bez důkazů nebo nicneříkající prohlášení. Mnoho lidí tak nakupuje s dobrým úmyslem špatné produkty a žije v iluzi, že pro planetu přeci jen něco dělá. V tomto případě se lze řídit certifikáty.

Třetím příkladem je naopak negativismus a zatracování lidstva jako takového, které se vyznačuje silnou kritikou všech ostatních, kteří neprovozují bezodpadový život a nejsou čistými vegany. Úmysly mohou být ryzí, ale tento přístup je společensky kontraproduktivní.

Jak tedy naše uvažování zdravě nastavit a sdílet je s dětmi?

Práce s informacemi

Jak naložíte s doporučeními, kterým nerozumíte, byt vám je někdo stokrát zdůrazňuje formou „Měl bys“ a „Musíš“? Buď jedeme na autopilota a šidíme to nebo se na to vyprdneme úplně. Proč bychom se měli nutit do něčeho, čemu nerozumíme? Právě proto je potřeba kvalitní práce s informacemi. Ty především přinesou klid a rozhled nám. Když tématu rozumíme, vyhneme se pocitu bezmoci a můžeme se s rozmyslem postavit k celé situaci. Stejně je to i u dětí.

Foto archiv Ludmily Selingerové

Výborně nám můžou posloužit články, například na webu samosebou.cz nebo ekolist.cz. Když máme téma zmapované, můžeme předávat hodnověrné informace a vést děti k vědomému spotřebitelství, racionálnímu uvažování a zodpovědnému postoji k okolí. Vzdělání a informovanost jsou klíčem k tomu, abychom jako společnost kráčeli směrem k trvale udržitelnému rozvoji.

Dám příklad ohledně recyklace. Mnoho lidí žije v tom, že dělá maximum právě tříděním odpadu. Tato informace se předává i dětem. Postarat se o vzniklý odpad je samozřejmě zásadní, ale čísla hovoří jinak, než bychom si jako vzorní třídíči představovali. Půlka odpadu v ČR se skládkuje, zhruba čtvrtina se recykluje, kolem 7 % se kompostuje a zbytek jde do spaloven. Odpad, který vytřídíme, by měl putovat k druhotnému zpracování, ale poptávka po druhotných surovinách je malá a jejich zpracování je pro firmy drahé. Výsledek? O náš odpad dobře postaráno není a je třeba se tímto tématem intenzivně zabývat.

Jak do tématu zapojovat děti

Přestože chceme s dětmi sdílet náročnější témata, neměli bychom je strašit a vyvolávat v nich negativní pocity. Děti mají na rozdíl od nás přímočařejší uvažování a vrozené vnímání dobra. I s tématem ekologie je lze seznámit hravě a s lehkostí. Hlavní je to, co prakticky děláme ve svém životě. Právě z těchto věcí se děti nejvíce učí a v těchto situacích jim principy nejlépe vysvětlíme. U odpadu uplatňujeme pravidlo 3 R (**REDUCE- REUSE- RECYCLE**). Snažíme se, aby odpad vůbec nevznikl. Když už vzniknout musí, přemýšlíme, jak ho ještě využít. A teprve, když už ho neumíme dále využít, nabídneme ho roztríděný k dalšímu zpracování. Obecně můžeme věci opravovat raději než kupovat nové, použité předměty darovat, nakupovat v bazarech a second handech, zkrátka se snažit prodlužovat životnost předmětů a nevytvářet

zbytečný odpad. Používat trvanlivé obaly jako látkové sáčky nebo krabičky na jídlo, nosit si pití v lahvi a investovat do kvalitních produktů. Volíme lokální potraviny a podporujeme produkci v našem okolí. Tímto přístupem zanecháváme menší uhlíkovou stopu a odlehčujeme životnímu prostředí jako celku. Tradá, dobrý pocit je na světě, a navíc předáme dětem jasně a srozumitelně návod na skvělý životní přístup do budoucna. Hlavní je začít klidně malými krůčky a ty nás už povedou dál.

Pojďme si hrát

I s tématem odpadů si jde skvěle hrát. Pohádky a hry jsou ten nejlepší způsob, jak dětem předávat informace. Ony totiž mentorování nemají moc rády a často jim naše dobře míněné rady prosviští jedním uchem tam a druhým ven. S pohádkami je to ale jiná. Tam si můžou vytáhnout informace děti samy. Co je baví, to je zajímavá. Právě proto jsem vytvořila zábavnou knihu na téma odpadů s názvem Co sežral žralok. Je to komplexní materiál o odpadové problematice pro děti. Nebagatelizuje téma pouze na třídění, ale ukazuje rovněž, odkud materiály

pocházejí, co obnáší jejich výroba a recyklace, co se děje s použitým odpadem, kolik se ho ročně vyprodukuje a kolik ho je možné vůbec znovu použít. Klademe důraz na prevenci odpadu a představujeme myšlenku bezobalových obchodů a filozofii zero waste.

Nositelem děje je moderní a vtipný frajer žralok, který se přežere odpadků a je mu z nich tolik zle, že ho musí ošetřovat doktor chobotnice, se kterým jednotlivé druhy odpadu ve vtipných epizodách probírají. Kniha je zábavná, ale konstruktivní a před dětmi nezamlčuje ani závažná fakta. Ukazuje jim situaci realisticky, čímž je připravuje na budoucí výzvy jejich života. Knihu kromě pohádky, říkanek, tipů a informací o odpadech doprovází ještě autorské písničky ve formě zpěvníku i studiových nahrávek dostupných přes QR kódy, díky kterým si děti mohou užít téma i přes hudbu a pohyb. Využijí ji děti od 4 do 10 let. Menší si užijí příběh a písničky a naučí se základy přístupu k odpadu. Starší se mohou věnovat hlubšímu poznávání, vyrábění a projektům. Je určena pro rodiče, kterým záleží na tom, aby se jejich děti seznamovaly s environmentálními otázkami a aby byly vedeny ke konstruktivnímu a informovanému spotřebitelskému postoji, ale chtějí jim toto téma představit šetrnou a hravou formou, která nejlépe zaručí, že si samy z této látky něco vezmou a nebudou jen opakovat naučené postoje.

Ludmila Selingerová

Zápředník korový

Jak tohoto pavoučka poznáme? Délka jeho těla je 7–11 mm (hlavohruď 3,5–4 mm), patří mezi naše největší zápředníky (čeleď zápředníkovití /*Clubionidae*/ čítá v ČR 27 druhů). Hlavohruď je hnědá, chelicery tmavě hnědé. Zadeček je tmavě hnědý až šedoohnědý s charakteristickou tmavou srdeční skvrnou a kontrastní žlutohnědou šipkovitou kresbou. Samci jsou obvykle tmavší než samice. Nohy a makadla jsou žlutohnědé, světlejší než hlavohruď.

Můžeme ho zaměnit s jiným pavoučkem? Je to dobře poznatelný zápředník, podobný je z našich druhů jen zápředník lesní (*C. comta*), který je však výrazně menší a světlejší. Zápředník podkorní (*C. subsultans*), který má také výrazně tmavou srdeční skvrnu a obývá podobné biotopy, má světlý zadeček.

Kde žije? Tento palearktický druh je rozšířen v mírném pásu Evropy a Střední Asie.

Proč o něm čtete? V ČR je to vzácný druh, roztroušeně se však vyskytuje po celém území. Najdeme ho zejména ve středních polohách, v podhorských oblastech a geomorfologicky členitých územích. Tento zápředník je u nás vázán na extenzivně obhospodařované lesy s dostatkem starých stromů či jejich torz, na kterých žije. V červeném seznamu pavouků byl zařazen jako druh ohrožený (EN - endangered).

Co víme o jeho způsobu života? Zápředník korový žije v listnatých a smíšených lesích, méně často v borech. Setkáme se s ním na kmenech stromů, vzácně i v hrabance. Buduje si pavučinové vaky pod kůrou a šupinami kůry starých a uschlých stromů (u nás zejména na javoru kleny, ale i jiných druzích stromů s rozpraskanou kůrou). Pavučinové vaky slouží jako úkryt a samice v nich v letních měsících pečují o kokon s vajíčky. Aktivní je v noci, kdy vyráží za potravou na kmeny stromů. S dospělci se setkáme od dubna

Foto Eva Legátová

do srpna. Zimují v pavučinových vacích pod kůrou, v dutinách stromů nebo v ptačích budkách.

Se záředníkem korovým jsem se setkala v okolí Chanovic vícekrát (např.): 28. 11. 2017 pod kůrou borovice na vrchu Ostrý, 6. 1. 2018 pod kůrou borového pařezu u Újezda u Chanovic, 10. 1. 2018 u skanzenu pod kůrou břízy, 24. 1. 2018 v zámeckém parku, 6. 1. 2019 u hájovny za zdí parku, v prosinci 2019 i pod kůrou bezu černého, 22. 10. 2020 v lese Babáček a 24. 11. 2021 pod kůrou borovice za skanzenem (viz fotka). V Chanovicích se připravuje vyhlášení přírodního parku, takže doufám, že do tohoto chráněného území budou zahrnuty i některé staré stromy s tímto zajímavým pavoučkem.

Eva Legátová

Použitá literatura:

DOLANSKÝ, J.: Poznámka k výskytu záředníka korového *Clubiona corticalis* (Walckenaer, 1802). Pavouk 40.

KŮRKA, A., ŘEZÁČ, M., MACEK, R., DOLANSKÝ, J.: Pavouci ČR, Academia Praha, 2015.

MACHAČ, O.: www.naturabohemica.cz/clubiona-corticalis

Večer s dokumentem - 95. díl - Prales dětem

Spolek [Prales dětem](#) je česká environmentální organizace, která si již několik let získává zaslouženou pozornost zejména skrze ochranu cenných ekosystémů v několika odlehlých destinacích. V jejím portfoliu přibývají kampaně a dobrovolnické programy na dalších místech (nejnověji na Kostarice – viz článek na str. 4). Přednášky, informační stánky na akcích nebo webové stránky nejsou jedinou možností, jak se s rozmanitou činností organizace seznámit. Bylo zveřejněno i několik kratších dokumentárních filmů, jejichž prostřednictvím nahlédnete pod pokličku ochranné činnosti a také se podíváte do míst panenské přírody v odlehlých koutech světa.

V roce 2017 byl v rámci cyklu Nedej se! zpracován dokument o projektu Oko Tygra na indonéské Sumatře. Snímkem vás provede mladý dobrovolník Jan Suchý, který se později stane tvářích slovenské kampaně Oko Medvěda. Cenné deštné lesy Indonésie jsou již několik desítek let pod velkým tlakem zemědělců, kteří je mění na nekonečné plantáže palmy olejné nebo

Foto archiv spolku Prales dětem

kaučuku. Ve zbývajícím pralesu pak zase operují skupinky pytláků, loví vzácné druhy zvířat pro chovatelský export nebo produkty čínské medicíny. Státní ochrana přírody a správy národních parků v těchto oblastech nejsou příliš činné - ať už z nezájmu nebo z důvodu přímého napojení na ilegální aktivity. Další destrukci cenných ekosystémů se snaží stavět do cesty právě spolek Prales dětem - konkrétně výkupem lesa pro rozšiřování rezervace a také protipytláckými hlídkami. Zároveň do této práce zapojuje místní komunity a ukazuje jim, že z ochrany pralesa mohou profitovat více než z jeho ničení. S aktivitami se seznámíte prostřednictvím dokumentu, který je ke zhlédnutí [zde](#). Zaznívá zde věta, která by se mohla stát mottem podobných projektů a organizací: *"Jsme zatím jedni z mála, kteří sem přicházejí proto, aby místním lidem dali práci nikoli na devastaci přírody, ale na její ochranu."*

Podobným exkurzem, tentokrát zejména z korun vysokých stromů deštného lesa Sumatry, je dokument [Oko tygra 2018](#). Do hledáček fotopastí se kromě vzácných zvířat dostanou čas od času i pytláci, a tak se aktivně pomáhá rozkrývat jejich pohyb a způsoby nelegálních činností.

Více na tuto temnější stránku ochranných aktivit je zaměřen film [Green patrol](#) z roku 2014. Dokumentuje protipytlácké hlídkování v rámci indonéského národního parku Gunung Leuser. Kromě monitoringu a pochopení praktik lovců jsou výsledkem i osvětové informace pro potenciální kupce produktů a zvířat v západních zemích včetně Evropy.

S projektem [Blue Life](#) se dostáváme na indonéské souostroví Pulau Banyak, kde od roku 2016 probíhají dobrovolnické aktivity zaměřené na čištění pláží a korálových útesů od plastových odpadků a také ochranu kladišť mořských želv, která je zde státní ochranou přírody zajišťována nedostatečně.

Novější program Oko Medvěda na Slovensku je představen v nejobsáhlejších a podle mého názoru nejzdařilejších [dokumentu](#). Film byl velmi kvalitně zpracován v roce 2021 jedním z dobrovolníků, kterému se podařilo osvětlit mnohé z aktivit ve prospěch ochrany velkých šelem - monitoring pomocí fotopastí a sběru genetického materiálu. V dokumentu je pojednána i temnější stránka problematiky. Činnost myslivců na pomezí ilegality - zejména zřizování vnaďšť pro snadnější (trofejový) odlov, které mění potravní chování zvířat, je hlavním důvodem pro budoucí konflikty velkých šelem s člověkem. Filmový materiál přímo z dobrovolnického pobytu je prokládán záběry z fotopastí a poetickými vsuvkami. Pro milovníky Slovenska a ochrany přírody povinnost a jedno velké „vau“. -jj-

Pozvánky - leden 2022

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Kurzy zdravého vaření

úterý 11. 1., nebo čtvrtek 13. 1. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská (Nad Školou 560, Strakonice)

Sezóna kurzů probíhá ve dvou totožných termínech 1x měsíčně do května. Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni. Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš. Svou účast hlaste předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve:

Úterní zastavení

ÚT 4. 1. : Setkání s literaturou, např. s humorem **Josefa Skupy**. Sraz v 16:30 před pobočkou Za Parkem.

Přírodovědná procházka v okolí Vlčín

NE 9. 1. Sraz v 9:15 před nádražím ČD. V 9:25 odjezd do Předních Zborovic (příjezd v 9:32), dál půjdeme celkem cca 10 km po zpevněných cestách na vrch Vlčiny, do Radošovic, Mutěnic a zpět do Strakonice. Více v ŠK Za Parkem nebo na www.csop-strakonice.net.

Mezigenerační klub PARK

NE 9. 1., PO 10. 1. Poznávání. Aktivní odpočinek. Ruční práce. Knížky. Podle možností a chuti pobyt buď v knihovně, nebo venku. Sraz 2. neděli v měsíci v 18:00 a následující pondělí v 10:00 před pobočkou ŠK Za Parkem.

Ledňáčci

Schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK. **PÁ 7. 1. doplníme sbírku větviček na určování, 14. 1. si pomocí solného roztoku vyrobíme "ojíněné" kamínky, 21. 1. budeme pátrat s dalekohledem kolem řeky.** Na schůzky si berte s sebou baterky, a v zasněžených dnech i boby. Info pobočka ŠK Za Parkem nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321 – formou sms).

Výstavky

Výstavka větviček na určování podle pupenů (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně ŠK Za Parkem. Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejmilejší knihy.

Bližší informace:

Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem, Husova č. 380, Strakonice. Otevřeno PO a ČT 13–18, ST 8–12 hod. Kontakt: 380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz. Plánované akce jsou vyhlášeny, ale **vzhledem k aktuální epidemiologické situaci může dojít ke změnám.** -ah-

Drobné smetí

Odpor proti další zástavbě Lipenska

Na levém břehu Lipna je v plánu další mohutná developerská výstavba. Tentokrát se proti ní již zvedla výraznější vlna odporu místních obyvatel a spolků. K dispozici je také petice, kterou můžete svým podpisem podpořit [zde](#). Více informací se také dočtete [tady](#) nebo v [posledním čísle](#) časopisu Ďáblík.

Nová vláda pravděpodobně nebude „zelenější“

Navzdory předvolebním proklamacím nejspíše nedojde k významnějšímu posunu politického jednání nové vlády ve prospěch příznivých změn v oblasti ochrany životního prostředí (zejména v energetice). Více informací se dozvíte z [tohoto rozhovoru](#).

V Česku je již 10 rezervací pro velké kopytníky

Desátou lokalitou, na které „pomáhají s údržbou“ velcí kopytníci (zejména divocí koně), se staly mokřadní louky u Nýřan na Plzeňsku. Více viz [zde](#).

Koňské povozy v Praze budou minulostí

Úspěšná kampaň Kůň není stroj spolku Hlas zvířat vyústil úspěchem v podobě plánovaného konce turistických fiakrů v roce 2023. Těm budou prostřednictvím změny tržního řádu zrušena odstavná místa. Více informací viz [zde](#).

Petice za reformu slovenských národních parků

Systémové změny, které by měly zabránit další devastaci parků nadměrnou těžbou a developerskou zástavbou, požaduje nová petice, kterou sestavilo nebo podporuje velké množství slovenských spolků a vědců. Podpis můžete připojit [zde](#). -jj-

Po okolí Tisovníku

Letošní série přírodovědných výletů pro veřejnost byla v sobotu 11. 12. zakončena desetakilometrovou procházkou. Zápis si můžete přečíst [zde](#).

Zemřel zakladatel dětského oddílu HUSOT

7. 12. 2021 nás ve věku 61 let nečekaně opustil Mgr. Milan Hankovec, dlouholetý vedoucí oddílu zaměřeného na historii, umění, sport, ochranu přírody a turistiku. Více podrobností o jeho životě a činnosti si můžete přečíst [zde](#). -ah-

Literární okno

Aktivní naděje

Knihu s podtitulem Jak čelit zmatku dnešní doby a nezbláznit se vydanou vloni v českém překladu jsem měl v hledáčku od chvíle, kdy se ke mně dostala informace o její existenci. Zatímco psychologie posledních let se snaží vypořádat se zcela novým pojmem environmentální žal, autorský tandem Joanna Macyová (ekofilozofka) a Chris Johnstone (psychiatrik) nabízejí v knize postupy, jak se z tohoto stavu nejen "nezbláznit", ale i jak ho přetavit v něco hodnotného a uzdravujícího. Není to tak úplně příručka pro osoby, které zažívají melancholii v období současné environmentální krize. Je to spíše seberozvojová kniha pro všechny bytosti na pokraji vyhoření, které přišly o naději. Nesnaží se ezoterickým způsobem malovat svět na růžovo, ale nabízí nám vhled, pochopení a uchopení dějů a stavů, se kterými se dnes do nějaké míry setkal snad každý vnímavý člověk.

Kromě svého zaměření do environmentální oblasti je kniha specifická tím, že se snaží pojmenovat všechny abstraktní jevy. Pohybujeme se totiž ve velmi citlivé rovině - což může potvrdit každý, kdo kdy zakusil

ekologickou úzkost. Samotný titulový pojem aktivní naděje je stav, kdy svou ekologickou paralýzu/apatii/lhostejnost/kapitulaci změním v činnostný proces přínosný nejen pro situaci, která nás do takového stavu dostala, ale především pomůžeme vyléčit nás samotné. "Jelikož od nás aktivní naděje nevyžaduje optimismus, můžeme ji uplatnit i v oblastech, kde se cítíme zoufalí."

Jak už bylo na jiných místech uvedeno, environmentální žal se v psychologické rovině v mnohém podobá ztrátě (např. blízké osoby), je však permanentní - ekosystémy jsou devastovány nepřetržitě, klima se mění neustále. Vyrovnání se se ztrátou v průběhu času tak nemusí fungovat. Vyžaduje od nás aktivní součinnost a změnu náhledu v procesu popisovaném jako tzv. spirála práce obnovující spojení, která zahrnuje umění prožít a uctít naši bolest, což naplno projeví naši sounáležitost s životem a přírodou, a také odvahu jít dál a projevit vděčnost, že můžeme být součástí změny.

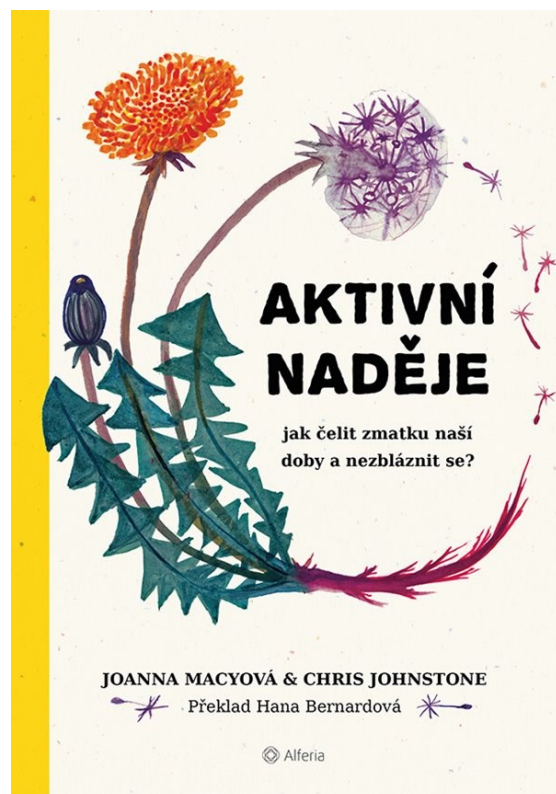
Ještě než je přistoupeno k popisu konkrétních "technik" a vhlédů, jsme ukotveni v reálné situaci. Většina společnosti se v kulisách mizejícího přírodního bohatství věnuje svým konzumním radovánkám, pozornost je odváděna jinými směry a vše spěje k tzv. velkému rozpadu. Na druhou stranu se však rozrůstá skupina lidí, která si tyto důležité souvislosti uvědomuje a rozhodla se aktivně účastnit pozitivních změn v tzv. velkém obratu. V rámci něj jsou popisovány tři dimenze (způsoby) konání - zdržovací akce, vytváření systémů a postupů podporujících život a změna vědomí.

Druhá část knihy se věnuje vysvětlení role nás samotných v celém procesu pozitivní změny. Odcizení lidí od přírody je chápáno jako hlavní důvod hluboké ekologické krize, naopak propojování našeho vlastního já se Zemí, ale i s ostatními členy společnosti může vést k ozdravným procesům (lidé už by nechránili "jenom" přírodu, ale kus svého vlastního "já"). Zajímavý je koncept moci ve smyslu využití schopností: "Zprvu je tu síla vnitřních kvalit, které se projevují, když se věnujeme výzvám a úspěšně zvládneme své úkoly. Zadruhé je tu moc, která vychází ze spolupráce s druhými. Zatřetí je tu ona jemná síla malých kroků, jejichž dopad se ukáže, až když podstoupíme a spatříme větší obraz, k němuž přispívají. A nakonec je tu ona povzbuzující moc inspirující vize, která skrze nás prochází a posiluje nás, když jednáme ve prospěch cíle, který nás přesahuje." Právě schopnost podívat se na mechanismy ve společnosti v jejich komplexnosti, v jiném časovém horizontu a ve smyslu toho, že můžeme být součástí již probíhajícího děje, je podstatnou myšlenkou celé knihy. Koncept postupného vznikání z nás snímá břímě zodpovědnosti a také beznaděje, že jsme příliš malí na to, abychom něco podstatného dokázali změnit. "Pokud jsme závislí na tom, abychom viděli pozitivní výsledky svých jednotlivých kroků, budeme se vyhýbat výzvám, které se zdají být za hranicí toho, co můžeme viditelně ovlivnit." Podobně demotivující může být náš pocit osamělých vojáků v poli, proto je nutné sdílet, inspirovat se od druhých a propojovat se.

Principy aktivní naděje zhmotněné v konkrétní činy jsou tématem třetí části knihy. Nápady nejsou nepodobné návodům boje s prokrastinací apod. Podstatná je vizualizace a maximální zkonkretizování našeho postupu. "Nejprve zjistěte, co chcete, aby se stalo. Jak to uskutečníte, přichází až později." Z vlastního okolí asi známe příklady lidí, pro které není žádný nápad ani výzva cizí. Ne náhodou jsou také úspěšní v jejich naplňování. Překážkou bývá mnoho tradičních pochybností, a to zvláště v environmentální oblasti. V takových chvílích můžeme sáhnout po inspirujících příkladech z historie nebo vlastních zkušenostech, můžeme si uvědomit, že žádná změna neprobíhá spojivým způsobem, ale prostřednictvím výrazných předělů nebo akcelerujících momentů. Náročná úkoly můžeme vnímat jako dobrodružné příběhy, ve kterých ve svůj prospěch využíváme vzájemnost a energii přírodních společenství. "Místo abychom frustraci a neúspěch považovali za důkaz, že usilujeme o beznadějnou věc, můžeme je začít chápat jako přirozené, či dokonce nezbytné prvky na cestě sociální změny."

Nedílnou součástí toho všeho je také starost o nás samotné. Aktivní člověk, který se v dobré víře uštvě k smrti, už svému cíli příliš prospěšný není. Nejen kvalitní psychohygienu, ale právě uvědomění si, že jsme součástí hlubší podstatné věci, že žijeme svůj život bez rozporu s tím, co uvnitř cítíme, nám dává energii a chuť pokračovat.

Knihy je k dispozici ve fondu ŠK. -jj-

Tajemství ptačích hnízd

Víte, kteří ptáci si stavějí hnízdo s několikacentimetrovým vletovým tunelem? Kdo si umí nad snůškou postavit stříšku? Kdo vytvoří spolu s ostatními z hejna něco na způsob paneláku, v kterém jsou vchody vydlabané ve strmé stěně pravidelně uspořádané vedle sebe i pod sebou? Kdo si vylepšil vaši budku na zahrádce tak, že si příliš velký otvor vyzdil podle svých potřeb? Někdo si s pokývnutím teď v duchu představil

moudivláčky, straky, břehule a brhlíky. A u někoho jsem možná vzbudila zvědavost. Asi to nejlepší, co mohou zájemci o život ptactva udělat, je vyhledat na webu České společnosti ornitologické ([zde](#)) některou z akcí pro veřejnost a na ní položit svoje otázky přímo odborníkům. Od nich se pak lehce dozvíte i tipy na literaturu, videa a podobně.

Chcete-li jít rovnou pro knížky, uspějete i tak. Ve fondu Šmidingerovy knihovny najdete například atlas „Ptáci Evropy, Severní Afriky a Blízkého východu“ od Larse Svenssona, který je všeobecně pokládán za obzvláště dobrou příručku pro začátečníky i pokročilé. Vzhledem k počtu takřka tisícovky druhů zde samozřejmě nenajdete nákresy hnízd na každé stránce, ale někde

Foto -jj-

získat dílo Heinricha Frielinga „Co zde létá? : naši ptáci, jejich vejce a hnízda“, do češtiny přeložené Jaroslavem Ašmerou. Pěkné nákresy hnízd alespoň u některých druhů našich opeřenců jsou obsaženy také ve známé knize „Ptáci“ od Waltera Černého (1905-1975). Kromě toho je více než 20 stran v závěru knihy věnováno právě hnízdům a vejcím. Najdete zde barevné fotografie a krátké psané popisky, týkající se 64 vybraných druhů.

Z fondu Ekoporadny ŠK můžeme doporučit metodickou příručku ČSOP „Ptačí budky“ (viz [zde](#)). Obsahuje množství slovních popisů hnízd a také návody na výrobu budek, hnízdních podložek aj. a rady ohledně vhodného umístění. Počítá i s tím, že pro ptáky je nejlepší to, co nabízí příroda a co my můžeme svým úsilím podpořit. A tak najdeme např. i kapitolu o vysazování vhodných dřevin v krajině nebo tipy na úpravy rybníků (včetně vzniku umělých ostrovů).

Pokud jde o náš časopis, psali jsme o hnízdění například v čísle [3/2018](#) nebo [1/2019](#).

-ah-

Soucit s přírodou a zvířaty v hudbě - 1.

Při příležitosti začátku druhé dekády našeho časopisu startujeme další minisérii. Tentokrát bude věnována fenoménu environmentální tematiky v písňových textech českých i zahraničních hudebních skupin. Jelikož je zvýšená koncentrace takového spojení patrná zejména v některých odnožích "tvrdší" rockové hudby, kterých jsem zároveň vášnivým posluchačem, bude větší část seriálu věnována právě této oblasti. Podíváme se na zoubek některým subžánrům, pro které je reflexe ekologických témat prostřednictvím hudební lyriky vlastní. Zčásti to bude zároveň historický exkurz, kterak se tento fenomén vyvíjel. Jelikož se v hudebním mainstreamu vyskytuje podobných kapel opravdu pomálu (sami asi odhadnete, proč tomu tak je), bude se jednat spíše o nahlédnutí pod pokličku alternativní scény. Věřím, že si nejen v některých textech najdete zálibení, ale možná si i rozšíříte své hudební obzory.

Tisíc let od ráje

Seriál vykopáváme prostřednictvím metalové (přesněji doom/gothic/blackmetalové) kapely z Brna. Kromě hudby je pro mě Tisíc let od ráje (TLOR) srdcovou záležitostí ještě z jednoho prozaického důvodu. V roce 2018 skupina kývla na naše pozvání a zahrála v rámci 5. ročníku benefičního festivalu Veget Fest na strakonickém Podskalí. Kytaristou a zároveň nepřehlédnutelnou ikonou kapely TLOR je veganský šampión v thajském boxu Jan Müller.

Nyní už k tvorbě. TLOR ve své hudbě mixuje melodické odnože metalu (zejména black a gothicmetal) s tvrdostí hardcoreových postupů. Vše je doplněno akustickými vsuvkami, což skladbám přidává na atmosféře. Tematika textů je veskrze přírodní - hory, lesy, moře... - s citelným vlivem severoevropských metalových uskupení. Časté jsou apokalyptické vize, s čímž koresponduje i název kapely. Na prvním dlouhohrajícím albu (1999 - Tisíc let od ráje) do lyriky výrazně vstupuje i téma osvobození zvířat a aktivistická ochrana přírody. Navíc je na rozdíl od dalších alb nazpíváno celé česky, což vokálům sedí o poznání více než angličtina. Nejen pro uvedené tematické zaměření osobně považuji tuhle desku za vrchol tvorby kapely, i když samozřejmě ani ostatní nahrávky neztrácejí nic na své kvalitě. Kompletní diskografii

naleznete [zde](#). Texty si pohrávají i s konceptem Matky Země (Gaia - tak je pojmenováno druhé dlouhohrající album).

Co je pro TLOR charakteristické? Kromě využití pro metalovou hudbu okrajových nástrojů (klávesy, housle) zejména přestřelka tří vokálů - dvou ženských a jednoho mužského. Všechny tři zpěvy se pohybují na široké škále od čistého k typicky krákoravému projevu a přidávají tvorbě TLOR na rozmanitost a zapamatovatelnost. Výraznou vadou na kráse je snad pouze to, že kapela není příliš koncertně aktivní a poslední nahrávkou potěšila své fanoušky v roce 2008. Stojí tak již delší dobu na pomezí aktivního a neaktivního hudebního tělesa. **-jj-**

Ukázky textů kapely korespondují se zaměřením seriálu a pocházejí ze skladeb [Země](#) a [Znič ty, kteří ničí](#):

Foto Darina Vernerová

*Umíráme s každým pokáceným stromem
s každým západem slunce nad krajinou v poutech silnic
(šepot stromů: Pomstíš naši smrt?)*

*Smím víc než pro ni dýchat
(dokážeš se ještě zbavit jejich pout?)*

Říkají:

*"Není nic skutečného kromě věcí,
není nic krásnějšího než bohatství"*

(hlasy z bouře: Rozmetej ty lži na prach!!!)

*Když nahlédneš do propasti, uvidíš jen prázdnotu
(stejně jako ona)*

Najdeš ještě odvahu zaútočit?!

*Mrtví,
s očima jak tváře v písku
Chladní,
jak slova, kterými se obhajují
Dotkni se zrakem očí zvířete
a spatříš v nich sám sebe:
loutku v rukách těch, kteří rozhodují,
jen tvář, před kterou se skrývají
Tak vem do ruky kámen
a znič všechno, co nás ničí,
každý kousek Země
bude v tu chvíli s tebou
Každé zvíře v jejich klecích
ti dá svou naději a sílu
Jako já
jako ty*

Lednové zápisky Jirky Wagnera

O čem leden je? Hlavně o sněhu a o mrazech. A taky o tom, že se den pomaloučku, skoro ještě nepozorovaně, prodlužuje. Řeka aspoň trochu zamrzlá, sněhuláček mezi domy. Zamklí vrabci ve větvích zasypaných novým sněhem. Ale i kapky oblevy. Zaječí stopy na sněhové pláni. Ruch kolem ptačích krmítek. Vůně smoly štípaného borového polena. A zase mrazivé ráno. Rampouchy! Leden má být o sněhu a o mrazech. *Teplý leden - polituj, Bože!*

Foto Jiří Wagner

SLUNCE TŘPYTIVÉ,
*sníh novoroční kolem.
A liduprázdno.*

(obleva)

ZA POLEM BÍLÝM
*černý les.
Mráz povolil.
Na malou chvíli.*

BUBLINKY V LEDU

*uvěznil mráz.
A v nich se
zastavil i čas.*

RAMPOUCHY V ŘADĚ.

*Vojáci,
co jim velí
jen slunce a mráz.*

(cestou na Svaté Pole)

NIC SE NEDĚJE.
*Poklid.
Jen v noci vítr
zkoušel závěje.*

Falešná rybí polévka

Ingredience: řasy (1/2 šálku), jáhly (1/4 šálku), mrkev, ¼ menšího celeru, cibule, rostlinný olej, pohanková mouka (3 lžíce), sůl (lžička), drcený pepř, 2 bobkové listy, 2 kuličky nového koření, sójová omáčka (2-3 lžíce), voda (cca 1,5 l), listová petržel.

Postup přípravy: Na oleji orestujeme nadrobno pokrájenou cibuli. Před koncem restování přidáme pohankovou mouku a zapražíme. Podlijeme vodou, přidáme řasy, nahrubo nastrouhanou kořenovou zeleninu, divoké koření a jáhly (které jsme předem spařili vroucí vodou a slili). Osolíme, ochutíme sójovou omáčkou a vaříme 15-20 minut do změknutí jahel. Ozdobíme posekanou petrželí.

Tofu obalované v řase

Ingredience: marinované tofu, řasa nori na sushi, hladká celozrnná pšeničná mouka, případně libovolná bezlepková mouka (2-3 lžíce), škrob (2 lžíce), voda (cca 50 ml), sůl, libovolné koření (např. sušený česnek)

Postup přípravy: Cihlu tofu rozkrojíme podélně na 3 plátky. Každý plátek obalíme v ½ navlhčeného listu nori řasy. Z ostatních ingrediencí vytvoříme hustější těstíčko, ve kterém obalíme plátky tofu s řasou a smažíme dozlatova.

Zelený bramborový salát

Ingredience: brambory (cca 1 kg), pórek, zelený hrášek (cca 200 g), řepkový olej (3 lžíce), olivový olej (3 lžíce), plnotučná hořčice (2 lžíce), případně rostlinná majonéza místo předchozích 3 ingrediencí, sůl, drcený pepř

Postup přípravy: Brambory uvaříme ve slupce, necháme vychladnout, oloupeme a propasírujeme přes sítko. Pórek nakrájíme nadrobno a blanšírujeme 5-10 minut v malém množství osolené vody. Slijeme a necháme vychladnout. Vše smícháme dohromady s rozmraženým hráškem a ostatními ingrediencemi. Osolíme a dochutíme pepřem.

Banánové rohlíčky

Ingredience: dva zralé banány, celozrnná špaldová hladká mouka (1 a 1/2 šálku), lískové ořechy (1/2 šálku), vanilkový cukr (2-3 lžíce), rostlinný olej (2 lžíce), prášek do pečiva (lžička), moučkový cukr na obalení

Postup přípravy: Banány rozmačkáme vidličkou, lískové ořechy nadrtíme v sekáčku nadrobno. Smícháme se všemi ostatními ingrediencemi a vypracujeme těsto. Pokud je příliš vlhké, přidáme ještě mouku. Vyválíme do podlouhlé šišky, nakrájíme na plátky a tvoříme rohlíčky. Pečeme při 180 °C 15-20 minut. Ještě teplé obalíme v moučkovém cukru. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jiří Wagner, Jaroslava Divišová, Tereza Humešová, Ludmila Selingerová, Eva Legátová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2022

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE